

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 28. september 2020
Kontor: Politikontoret
Sagsbeh: Lasse Lykke Gregersen
Sagsnr.: 2019-0092-2062
Dok.: 1583364

Orientering om ordningen med politifrivillige i Tyskland

Justitsministeriet tilkendegav i ministeriets besvarelse af 20. september 2019 af spørgsmål nr. 141 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg, at ministeriet ville indhente yderligere oplysninger om den tyske model for politifrivillige.

I forlængelse heraf fremsender Justitsministeriet supplerende besvarelse af spørgsmål nr. 141 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen anmodet Udenrigsministeriet om at indhente en udtalelse fra de tyske myndigheder, som har oplyst følgende:

”Baden-Württemberg – betegnelsen er ”frivillig polititjeneste”

Den frivillige polititjeneste i Baden-Württemberg har i 57 år suppleret politiets synlige tilstedeværelse i det offentlige rum med en frivillig polititjeneste og dermed været med til at styrke den offentlige sikkerhed og sikkerhedsfølelsen i befolkningen. Derudover bygger den frivillige polititjeneste bro mellem civilsamfundet og statens institutioner. Den frivillige polititjeneste vurderes som værende et vellykket projekt.

Generelle informationer

Den frivillige polititjeneste er en del af politihåndhævelsen, men dets repræsentanter er dog ikke sidestillet med politibetjente. Tjenesten udgøres af frivillige personer, der gennemgår en udvælgelsesproces (ansøgerne er i det civile liv som oftest i beskæftigelse). Til den frivillige polititjenestes opgaver hører:

- Regulering og overvågning af færdsel og udførelse af stationær kontrol.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

- Sikring af politiets tjenestesteder (f.eks. som portnere).
- Vedligeholdelse af både.
- Pleje og pasning af politihunde og andre lignende opgaver i tilknytning til politihunde.
- Sortering af sagsakter, eftersøgninger mv.

Herudover kan andre opgaver gennemføres under særlige omstændigheder og efter behov, f.eks.:

- Kurérkørsel.
- Støtte på tekniske områder, f.eks. opstilling af gitter og afspærring.
- Støtte ved indsatser, f.eks. logistik.
- Støtte i forbindelse med politiets opgaver, f.eks. politivare-tægt.
- Støtte i forbindelse med razziaer, f.eks. transport af beviser og genstande.

Retsgrundlag mv.

Retsgrundlaget for indsættelsen af den frivillige polititjeneste er loven om den frivillige polititjeneste og forvaltningsforskriften vedrørende uddannelse og videreuddannelse.

Pr. 31. december 2019 rådede politiet i Baden-Württemberg over godt 600 frivillige, som i 2019 ydede 36.322 arbejdstimer. De frivillige godtgøres i øjeblikket med 7 EUR pr. time og i tillæg hertil yderligere 7 EUR pr. indsats. Der er i alt ansat 31.000 personer ved politiet i delstaten, heraf er 24.000 politibetjente.

Uddannelsen til frivillig polititjeneste omfatter 84 timer (to uger). Efter endt grunduddannelse skal den frivillige kunne dokumentere, at den pågældende har forstået politilovens retsfor-skrifter vedrørende anvendelse af umiddelbar tvang, særligt hvad angår brug af skydevåben.

De frivillige er forpligtet til at deltage i regelmæssige videreud-dannelser (18 timer pr. år). Derudover opfordres de til udeluk-kende at benytte deres tjenesteuniform og -udrustning i em-bedsmedfør. De er forpligtet til at møde op, når deres foresatte indkalder til tjeneste og følge dennes instruktioner. Bestemmel-serne for embedsværket i forhold til loyalitet, tavshedspligt, modtagelse af gaver og erstatningspligt er også gældende for den frivillige polititjeneste.

Repræsentanter fra den frivillige polititjeneste har over for tred-jepart status som politibetjente i udførelsen af deres opgaver. De udfører deres tjeneste i uniform og er bevæbnet (inklusive skyde-våben). De har generelt de samme retlige beføjelser som politiet. De frivillige er dog ikke efterforskere i henhold til den offentlige anklager og må derfor ikke selvstændigt iværksætte særlige strafprocessuelle tiltag som f.eks. beslaglæggelser.

Udviklingen i den frivillige polititjeneste

Siden oprettelsen af den frivillige polititjeneste i 1963 har de løbende samfundsforandringer gjort kravene til politiet mere omfattende og komplekse. For at kunne imødekomme disse forventninger kræves en høj grad af professionalisme i politiet. Det ligger i sagens natur, at de frivillige ikke kan bibringes de samme kvalifikationer som de aktive politibetjente bl.a. på grund af den kortere uddannelsestid. I denne kontekst er det vigtigt at nævne den stigende vold mod aktive politifolk. Som følge af denne udvikling, og som følge af arbejdsgiverens pligt til at drage omsorg for arbejdstagerne, er opgaveområderne for den frivillige polititjeneste blevet tilpasset, således at de frivillige ikke løser risikobetonede opgaver. De nævnte indsatsområder orienterer sig både efter uddannelsesniveaue og den enkelte situation, hvor der både kræves den nødvendige fagkundskab på den ene side, mens der på den anden side ikke må være risiko for fare. Siden den 1. januar 2013 indsættes de frivillige således ikke længere som støtte i forbindelse med gennemførelsen af politipatruljer.

Baden-Württembergs regering (2011-2016) vedtog i 2011 på sigt at ville opløse den frivillige polititjeneste og udnævner derfor ikke nye frivillige til polititjeneste. Denne beslutning har den nuværende regering omgjort, og ifølge den aktuelle regeringsaftale vil man skabe et nyt grundlag for den frivillige politiindsats. Et formelt og vedtaget koncept foreligger endnu ikke. Det er dog en prioritet for politidirektøren at skabe et fremtidssikret koncept for den frivillige polititjeneste, således at politiet i Baden-Württemberg fortsat understøttes af de frivillige repræsentanter.

Bayern – betegnelsen er „sikkerhedsvagt“

Den bayerske sikkerhedsvagts opgaver:

Det vigtigste formål med indsættelsen af den bayerske sikkerhedsvagt er at styrke indtrykket af statslig tilstedeværelse i det offentlige rum, især i brændpunkter med høj kriminalitet og på offentlige pladser, der besøges af mange mennesker, herunder i parker og grønne anlæg. Repræsentanter fra sikkerhedsvagten udgør et kontaktpunkt ud over politiet for borgerhenvendelser og kan ved mindre forstyrrelser gribe ind ved at henvende sig direkte til de pågældende personer (f.eks. ved skrålende unge, tiggeri i gågader, uro og henkastning af affald). Derudover afskrækkes potentielle uromagere og forbrydere ved tilstedeværelsen af sikkerhedsvagten eller opdages på et tidligt tidspunkt, således at politiet kan rykke ind med den for situationen passende indsats.

Det hører ikke til sikkerhedsvagtens opgaver at gennemføre tvangstiltag, at kropsvisitere personer, at efterforske forbrydelser eller at foretage anholdelser. I sådanne tilfælde skal politiet tilkaldes via radio eller telefon.

Sikkerhedsvagtens organisering ift. politiet

Repræsentanterne fra sikkerhedsvagten er tilknyttet en bestemt politistation. De er underlagt både det pågældende tjenestested samt tjenestestedets politibetjentes bemyndigelse og instruktion. Det er delstatens mål at øge antallet af politifrivillige til 1.500. Godtgørelsen udgør 8 EUR pr. time. De politifrivillige udvælges i forbindelse med en minutiøs ansøgningsprocedure. Det er ikke nødvendigt at være tysk statsborger, men det er et krav at beherske tysk. Kun kandidater, der bliver fundet pålidelige, afbalancerede, veltalende og ansvarsbevidste, udvælges. Hvis der f.eks. under uddannelsen er den mindste tvivl om en kandidats egnethed, eller hvis en borger klager over en politifrivillig, annulleres udnævnelsen.

Er sikkerhedsvagten udstyret med våben?

Repræsentanterne fra sikkerhedsvagten er udstyret med peberspray, som kan anvendes i selvforsvar. Våben ud over dette udleveres ikke, idet repræsentanterne ikke skal udføre tvangsindgreb.

Erfaringer

Erfaringerne har hidtil været positive. Således er en række savnede og hjælpeløse personer blevet fundet af repræsentanter fra sikkerhedsvagten, og en lang række forbrydelser er blevet opklaret eller forhindret med bidrag fra sikkerhedsvagten. Fordele i forhold til den subjektive sikkerhedsfølelse er blevet bekræftet af mange positive tilbagemeldinger fra befolkningen, særligt hvad angår aftentimerne i parker, på offentlige pladser og på banegårde, hvor indbyggerne nu føler sig mere trygge. Repræsentanternes indsats i forhold til at yde førstehjælp i medicinske nødsituationer bør også nævnes som et område, hvor sikkerhedsvagten har ydet en merværdi.

Brandenburg – betegnelsen er ”sikkerhedspartner”

Sikkerhedspartnere i delstaten Brandenburg er engagerede borgere, som er frivilligt aktive på det kriminalpræventive område i deres kommune. De arbejder enten enkeltvis eller i fællesskab. Grundlæggende arbejder sikkerhedspartnere uden myndighedsbeføjelser i rammen af den såkaldte allemandsret. De udfører hverken opgaver for politiet eller forvaltningen, men alarmerer snarere som snarrådige naboer politiet eller de rette myndigheder, hvis de bemærker en farlig eller mistænkelig situation eller er vidner til en strafbar handling. Der er forbud mod at bære våben i løsningen af denne opgave. De nøjagtige opgaver afhænger af forholdene i den pågældende kommune. Den civile model

i Brandenburg adskiller sig dermed fra den politinære sikkerhedsvagt i eksempelvis Bayern, Baden-Württemberg, Hessen og Sachsen.

Det er hverken politiet eller den kommunale forvaltning, der indsætter sikkerhedspartnerne. Det er den lokale indbyggerrepræsentation, byrådet, en interessesammenslutning eller en tilsvarende offentlig institution, der foreslår og støtter en borger, der har interesse i opgaven. Der udfyldes et ansøgningsskema og med borgerens indvilgelse foretager politiet en undersøgelse af personens vandel. Vedkommende modtager derefter af politi og kommune et diplom, et ID-bevis samt udlånes en egnet jakke. Efter anmodning kan vedkommende modtage en månedlig godtgørelse og en engangsbetaling i forbindelse med erhvervelsen af yderligere personligt udstyr. Som frivillige er de omfattet af delstatens ulykkes- og ansvarsforsikring.

Sikkerhedspartnere oplæres af politiet og er tilknyttet en fast kontaktperson hos det stedlige politi. På hjemmesiden www.sicherheit-braucht-parter.de findes der alle relevante informationer og ansøgningsskemaer.

Udgifterne til sikkerhedspartnere afholdes af delstaten. Udgifterne udgør omtrent 135.000 EUR årligt til godtgørelse (30 EUR pr. måned for hver sikkerhedspartner). Dertil kommer udgifter i størrelsesorden 137.000 EUR til udstyr og 28.000 EUR til PR-arbejde. Flere steder støtter kommunerne med yderligere midler.

Hessen – betegnelsen er ”frivillig polititjeneste”

Oprettelsen af den frivillige polititjeneste i 1999 var et vigtigt bidrag til forbedringen af sikkerheden for borgere i Hessen. Under mottoet ”skabe tilstedeværelse - observere – anmelde” patruljerer omkring 400 frivillige i Hessen.

Oprettelsen af den frivillige polititjeneste var oprindeligt et modelprojekt under Hessens delstatsregering ”Sammen aktiv – Borgerengagement i Hessen”. Projektet blev påbegyndt den 5. december 1999 med det formål at fremme det frivillige arbejde i Hessen og styrke samfundets sammenhængskraft, i hvad man anså som værende en mere individualiseret verden. Med indførelsen af en frivillig polititjeneste blev der lagt større vægt på det forebyggende arbejde og inddragelse af kommunalt og frivilligt engagement blandt borgerne.

Den frivillige polititjeneste har to afgørende og fremtrædende fordele:

- Borgernes aktive bidrag til at fremme den indre sikkerhed, som styrker sikkerhedsfølelsen i befolkningen og sikrer mere tilstedeværelse i det offentlige rum.

- Som supplement til politiet aflaster den frivillige polititjeneste mange hjælpefunktioner og bidrager således til, at det professionelle politi kan koncentrere sig om forebyggelse og strafforfølgelse i vigtige fokusområder.

Hvis et frivilligt politi skal tilknyttes en kommune, indgår delstaten Hessen en såkaldt koordinationsaftale med kommunen. Aftalen regulerer alle aspekter for så vidt angår udvælgelse, uddannelse, udstyr, tilknytning, indsats samt godtgørelse. Det frivillige politi indgår i opgaver vedrørende fareafværgelse, som også er et område, der varetages af kommunerne. Derfor vurderes det at være passende, at kommunerne bidrager til omkostningerne. Mens delstaten tager sig af udvælgelsen, uddannelsen og udrustningen, skal kommunerne afholde udgifter til godtgørelse og uddannelse.

Uddrag af Hessens informationsmateriale

Det frivillige politi er embedsfolk i henhold til straffeloven og lov om embedshæftelse. Når repræsentanterne udøver deres opgaver i henhold til deres beføjelser, har de samme rettigheder og pligter som politiet. Anvendelsen af umiddelbar tvang ved brug af enten vold eller våben er dog ikke tilladt. Repræsentanterne er iført en uniform, der har meget stor lighed med politiets uniformer. De er udstyret med peberspray, som kun må anvendes i selvforsvar og i nødværge, og en tjenestetelefon. Over 400 personer er repræsenteret i det frivillige politi i godt 100 byer og kommuner i Hessen.

Til deres opgaver hører:

- Udspørgning af og oplysningspligt over for befolkning.
- Indsamling af persondata.
- Personidentificering og kontrol af papirer.
- Udstedelse af opholdsforbud.
- Sikring af genstande i forbindelse med kriminalsager, m.m.

Uddannelse

- Minimum 50 timers uddannelse og indføring ved politiet.
- Indhold: indføring i de relevante retsfor skrifter, nødværge og omgang med peberspray, samtale teknikker og deeskalation samt førstehjælpskursus.
- Godtgørelse: 7 EUR pr. time (maks. 25 timer pr. måned).

Erfaringer

Institut for Kriminologi ved Universitetet i Giessen har i tre omgange (i 2001, 2007 og 2009) evalueret den frivillige polititjeneste i Hessen og bedømmer ordningen overvejende positivt.

Undersøgelsens hovedbudskaber i 2001:

- Politiet aflastes, især i forbindelse med afspærringer og trafikale tiltag ved større arrangementer.

- Befolkningen accepterer de frivillige repræsentanter og opfatter dem som en styrkelse af den personlige sikkerhedsfølelse.
- En uforholdsmæssig belastning for politiet kunne ikke konstateres.
- Fordelene og det innovative potentiale ved den frivillige polititjeneste ligger i den generede sikkerhedsfølelse og i kommunikationen med borgerne, og dette aspekt bør stilles i forgrunden.
- Aktiv efterforskning i forbindelse med straffesager eller mindre overtrædelser bør træde i baggrunden.
- Derudover blev det vurderet, at der er udviklingspotentiale i at afprøve enkelte repræsentanters evner, f.eks. at lade repræsentanter fra bestemte etniske grupper arbejde dér, hvor der er problemer med unge indvandrere i anden og tredje generation.
- Også i en kriminalpræventiv kontekst og rådgivning med ældre mennesker har de frivillige en merværdi.

Evalueringen i 2007 bekræftede i det store hele budskaberne fra 2001.

Som følge af evalueringen i 2009 blev det aftalt at fokusere på rekrutteringen af migranter. Kendskab til sprog, indstillinger og mentalitet blev prioriteret. Desuden er frivillige med migrationsbaggrund et eksempel og symbol på vellykket integration. Andelen af frivillig med migrationsbaggrund udgør – i lighed med befolkningsgennemsnittet – ca. 20 pct. Det har dog også været mødt med kritik, at migrationsbaggrund er et kriterie i udvælgelsesprocessen.

Følgende aspekter taler for en frivillig polititjeneste:

- De frivillige repræsentanter øger tilstedeværelsen i de områder, hvor politiet ikke i det ønskede omfang kan være til stede, f.eks. i den kollektive trafik, gågader og markeder.
- Intensivering af kommunikationen mellem borgere og politi/kommune.
- Styrkelse af indbyggernes sikkerhedsfølelse.
- Politiet aflastes og kan koncentrere sig om bekæmpelse og forhindring af forbrydelser.

Kritik af den frivillige polititjeneste:

- Politi "light" ("det, der ser ud som politiet, skal også være det rigtige politi").
- Politiet trækker sig tilbage i de områder, hvor der er frivillige repræsentanter.
- Det er et frivilligt embede, der rangerer lavere end andre, f.eks. det frivillige brandvæsen.

Sachsen – betegnelsen er ”sikkerhedsvagt’

Den frivillige sikkerhedsvagt i delstaten Sachsen er tilknyttet hver lokal politistation og er sammensat af pålidelige kvinder og mænd, der muliggør en aktiv støtte til politiet i deres varetagelse af sikringen af den offentlige sikkerhed og orden. Den frivillige sikkerhedsvagt tager ansvar for den interne sikkerhed til gavn for alle medborgere og er et godt eksempel på samarbejdet mellem borgere og politi.

Kvinder og mænd mellem 18 og 60 år med en ren straffeattest kan ansøge om at blive medlem af den frivillige sikkerhedsvagt. Ansøgere skal beherske det tyske sprog både skriftligt og mundtligt, være pålidelig og kunne garantere at ville forsvare den frie demokratiske grundorden. Ansøgere skal herudover leve op til de sundhedskrav, der kræves for at arbejde i felten og have bestået de nødvendige (videre-)uddannelser. Endelig skal ansøgerne have det behørigt rets- og sagkundskab. Aldersgrænsen for at blive i tjenesten er 67 år.

Den frivillige sikkerhedsvagt i Sachsen understøtter det stedlige politi særligt ved at foretage patruljer. Den frivillige sikkerhedsvagt styrker med sin tilstedeværelse sikkerhedsfølelsen i befolkningen. Ved mistænkelige hændelser kan sikkerhedsvagten enten informere det lokale politi eller selv skride ind. Borgerne kan henvende sig med tips og oplysninger af sikkerhedsmæssig relevans til vagten, som dernæst informerer personalet på politistationen.

Den frivillige sikkerhedsvagt har i udgangspunktet de samme rettigheder som alle andre borgere. Dertil hører tilbageholdelsen af en gerningsmand, der tages på fersk gerning, indtil politiet møder frem, men også retten til at forsvare andre borgere og yde modstand.

Når repræsentanterne fra sikkerhedsvagten er i aktiv tjeneste har de yderligere beføjelser. Hvis det tjener deres opgave, kan de udspørge personer med henblik på at indsamle oplysninger. Repræsentanterne må også foretage identificering af en person, der er til fare for eller forstyrrer offentligheden. Den pågældende må stoppes og vedkommendes legitimation må forlanges udleveret til kontrol. Hvis identiteten ikke kan fastslås på stedet, må den pågældende køres til den lokale politistation. Sikkerhedsvagten er derudover beføjet til at udstede opholdsforbud til en person, der er til fare for eller forstyrrer den offentlige orden. Vagten må foretage sikring af genstande for derved at beskytte ejeren mod tab eller beskadigelse.

Repræsentanterne fra sikkerhedsvagten fremstår genkendelige for alle. De bærer en mørkeblå jakke med navnet "Sächsische

Sicherheitswacht", en kasket og en blå polotrøje. De har radio-kontakt med den stedlige politistation og er til deres personlige sikkerhed i besiddelse af en godkendt tåregasspray. De får udleveret et tjenestekort, der fungerer som legitimation ved en eventuel indgriben.

De udvalgte ansøgere til sikkerhedsvagten modtager en uddannelse, som varetages af det ansvarlige politidistrikt. Ansøgerne modtager 50 undervisningslektioner i bestemte retsområder, lærer om politiets opgaver og tjeneste og får praktisk vejledning i deres kommende virke.

Efter aftale med erfarne politibetjente besluttet det, hvor og hvornår sikkerhedsvagten indsættes. Indsatsområderne er først og fremmest:

- Større boligområder.
- Offentlige parker og anlæg.
- Stationer i forbindelse med offentlig transport.
- Gågader.
- Skoler, fritidsklubber og legepladser.

Der må maksimalt ydes 40 timers tjeneste pr. måned. Indsatsen godtgøres med 6,00 EUR pr. time. Arbejdsløse må tjene 188 EUR pr. måned uden fradrag i deres understøttelse.”

Nick Hækkerup

/

Jacob Guldborg Rasmussen